

Nefndarsvið Alþingis
Umhverfis- og samgöngunefnd
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 30. apríl 2015

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um að draga úr plastpökunotkun, 166. mál.

Samtök iðnaðarins, Samtök atvinnulífsins og Samtök verslunar og þjónustu senda sameiginlega umsögn um þingsályktunartillöguna. Þingsályktunartillagan er í takt við nýlegar tillögur Evrópubandalagsins um að minnka notkun plastpoka sem eru undir 50 míkrón að þykkt. Samþykkt tillögunnar fellur því ágætlega að undirbúningi á innleiðingu þeirra tillagna hérlendis.

Samtökin benda á að í greinargerð með þingsályktunartillögunni er sagt: „Það er alkunna að plastpokar og aðrar plastumbúðir utan um matvæli og efnavörur hafa skaðleg áhrif á umhverfið.“ Það er vissulega rétt að plastumbúðir hafa umhverfisáhrif, rétt eins og öll önnur framleiðsla og neysla. Samtökin vilja þó benda á að horfa verði á málið með heildstæðari hætti og ekki einblína á eina vöru og einn þátt vistferils hennar.

Mikilvægt er að horfa til heildarumhverfisáhrifa vöru þegar opinberir aðilar ákveða að beita stjórnsýsluáðgerðum til að stýra neyslu í þágu umhverfisverndar. Þröngt sjónarhorn, t.d. ef eingöngu er horft til enda lífsferils, getur orðið til þess að umhverfisáhrif falli af meiri þunga fyrir í lífsferlinu svo sem við framleiðslu eða flutninga. Einnig þarf að bera vöruna saman við staðgengilvöru, þ.e. að meta hvað kemur í staðinn. Í skýrslu Umhverfisstofnunar Bretlands frá árinu 2011¹ er fjallað um niðurstöður vistferilsgreiningar á burðarpokum. Skoðaðir voru nokkrar gerðir plastpoka, bréfpokar og taupokar. Í öllum tilfellum eru umhverfisáhrifin langmest vegna hráefnanotkunar og framleiðslu. Flutningar og förgun hafa minniháttar áhrif. Fyrir allar gerðir af pokum er lykilinn að því að minnka umhverfisáhrifin sá að endurnota pokann eins oft og hægt er, hvort sem er til sömu nota, þ.e. innkaupa, eða sem ruslapoka. Nota þarf pappírspoka 3 sinnum og taupoka 131 sinnum til að gróðurhúsaáhrif séu minni en hefðbundinna plastpoka. Sé plastpokinn endurnotaður þarf að endurnota pappírs- og taupoka enn hefðbundnir plastpokar hafi marga kosti framyfir aðrar tegundir poka sem skoðaðir voru².

¹ Dr. Chris Edwards and Jonna Meyhoff Fry, 2011. Life cycle assessment of supermarket carrier bags: a review of the bags available in 2006. Environment Agency, Bristol

² Boustead Consulting & Associates, 2007. Life Cycle Assessment for Three Types of Grocery Bags – Recyclable plastic; Compostable, Biodegradable Plastic; and Recycled, Recyclable Paper

Árið 2009 rannsakaði austurríska stofnunin Denkstatt AG³ hver væri afleiðing þess ef engar plastumbúðir væru til staðar. Horft var til evrópska markaðarins og var stuðst við aðferðarfræði vistferilsgreiningar. Helstu niðurstöður rannsóknarinnar voru að hefðum við ekki plastið myndi magn sorps 3,7 faldast (370%). Myndun óæskilegra gróðurhúsalofttegunda myndi aukast um 61% og orkunotkun tengd plastefnunum á líftíma þeirra myndi aukast um 57%. Mikilvægt er að horfa á áhrif plastefna á umhverfið á heildrænan hátt en þegar það er gert er ljóst að þessi efni skipta okkur miklu máli til að ná þeim markmiðum sem að mörg lönd setja sér í umhverfismálum í dag.

Þá hvetja samtökin til þess að við úttekt á hagkvæmni þess að draga úr plastpakanotkun verði þess að gætt að hugsanlegar síðari tíma aðgerðir eða tillögur feli ekki í enn frekari álögur á verslun og þjónustu sem og á neytendur. Samtökin benda á að nú þegar er starfandi svonefndur Pokasjóður en í hann rennur gjald sem neytendur greiða fyrir plastpoka í verslunum. Hlutverk gjaldsins er að draga úr óhóflegri notkun plastpoka og um leið er sjóðurinn nýttur til að styrkja verkefni sem heyra undir almannaheill. Má þar nefna umhverfismál, menningarmál, listir, íþróttir og mannúðarmál. Þátttaka í sjóðnum er valfrjáls en stærstu verslunarkeðjur landsins ásamt minni fyrirtækjum kjósa að vera með. Til upplýsinga má nefna að umhverfisráðherra hefur t.a.m. vísað til starfsemi þessa sjóðs vegna fyrirspurnar um aðgerðir til að draga úr notkun plastpoka og má ráða af svári ráðherra að ekki stæði til að grípa til annarra aðgerða á því sviði, sbr. þskjl. 1014, 441. mál, á 139. lögjafarþingi. Til frekari upplýsinga hefur Pokasjóður þegar úthlutað yfir 1.500 milljónum króna til einstakra verkefna frá árinu 1995. Samtökin vekja hér með athygli nefndarinnar á starfsemi sjóðsins og hvetja um leið að þetta góða starf hans verði eftt og unnið verði með versluninni á grunni frjálsrar þátttöku komi til frekari aðgerða af hálfu hins opinbera að draga úr notkun á plastpokum.

Mikilvægt er að mati samtakanna að tekið verði tillit til frumkvæði innlendra aðila við að draga úr notkun á plastpokum og þeim verði ekki íþyngt óhóflega með frekari aðgerðum til að draga úr slíkri notkun, hvort sem það er með frekari opinberum álögum eða öðrum fjárhagslegum kvöðum. Í því samhengi benda samtökin á að nú þegar er greitt opinbert gjald af umbúðum, sbr. úrvinnslugjald, en það gjald fellur einnig á plastumbúðir. Þess ber að geta að þessi skoðun samtakanna á sér einnig samhljóm í athugasemdum hagsmunaðila innan ESB þar sem tekið er undir mikilvægi þess að tryggja hófsama notkun á plastpokum og um leið að þeim aðilum sem þegar hafa tekið af skarið af eigin frumkvæði sé umbunað fyrir slíkt frumkvæði.⁴

Í greinargerð þingsályktunartillögunnar er fjallað um vanda vegna plastúrgangs í náttúrunni, þ.m.t. í hafi. Síðustu áratugi hefur verið gripið til aðgerða til að stemma stigu við þessu vandamáli. Söfnun og endurvinnsla úrgangs er lykilatriði þegar kemur að því að minnka rusl. Mikilvægt er að tryggja gott kerfi á söfnun úrgangs. Mikið hefur áunnist á undanförunum áratugum héraðs og í alþjóðlegu samstarfi um umgengi á hafi. Samstarf og þátttaka fyrirtækja er lykilatriði til að aðgerðir skili árangri. Samtökin leggja áherslu á að horft sé til bættrar nýtingar auðlinda, endurnýtingu og endurvinnslu á heildstæðan hátt. Skoða mætti hagkvæmni þess að koma á betra hringrásarkerfi og vinnslu (þvotti) innanlands sem eykur endurvinnslu og minnkar innflutning. Íslenskir framleiðendur geta nýtt hráefnið þannig og eru að flytja inn endurnið plast, sem væntanlega er að hluta til búið að flytja frá Íslandi til endurvinnslu.

3 Harald Pilz, Bernd Brandt and Roland Fehring, 2010. The impact of plastics on life cycle energy consumption and greenhouse gas emissions in Europe. Denkstatt.

4 Fréttatilkynning EuroCommerce, dags. 4. nóvember 2013. Lightweight Plastic Carrier Bags: proposed Directive should also focus on improved collection rates and recyclability.

Lífsferill plastpoka er flóknari en virðist í fyrstu. Með því að kalla að borðinu hagsmunaaðila sem hafa skilning á ólíkum þáttum flókinnar keðju næst betri lausn en ef eingöngu er horft á afmarkaðan þátt málsins. Ef við viljum „loka hringnum“ og minnka úrgang er nauðsynlegt að hafa með í ráðum aðila sem hafa þekkingu á framleiðslu, notkun og förgun. Framleiðendur og innflytjendur plastpoka, auk fyrirtækja verslunar og þjónustu sem nota plastpoka, eru mikilvægir hagsmunaaðilar í þessu máli. Sérþekking þessara aðila getur nýst við umfjöllun málsins og við útfærslu á lausnum. Samtökin lýsa sig tilbúin til að koma að vinnu við að útfæra leiðir að settum markmiðum.

Virðingarfyllst,

F.h. Samtaka atvinnulífsins

f.h. Samtaka iðnaðarins

f.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu